

Cô thư ký xinh đẹp

Buổi sáng đó, vào cái thời thịnh hành nhất của cơ chế bao cấp, cơ quan xôn xao lên vì sự xuất hiện của cô trong văn phòng thủ trưởng. Xôn xao nhất là giới nữ. Phụ nữ vốn nhạy cảm với hiện tượng lạ, nhất là người cùng giới với họ mà lại quá xinh đẹp. Cô văn thư ra hiệu cho cô đánh máy bằng cái nhướn mắt tinh nghịch. Rồi sau khi cô thư ký mới tinh của thủ trưởng đi qua khỏi, bước lên cầu thang, họ bắt đầu chỉ trỏ, lườm nguýt biểu lộ thái độ vừa khoái trá vừa ghen tị.

Nhưng chuyện nhạy cảm của phụ nữ cơ quan này chẳng qua chỉ là cái lật vạt. Giới đàn ông, hạng sồn sồn ở phòng tổ chức và công đoàn mới có cái nhìn đầy gay cấn.

- Chuyện này to đấy. Thư ký công đoàn, một người đàn ông gầy gò, đeo kính lão quá sớm, nói sau khi ngắm nghía cô thư ký và bỏ kính ra. Thủ trưởng ký hợp đồng không đếm xỉa gì tới ý kiến của công đoàn cả.

Anh cán bộ phòng tổ chức, con người bao giờ cũng tỏ ra quan trọng đáp:

- Ký hợp đồng, tôi cho cũng tạm được. Nhưng quan trọng là phải có nguyên tắc tổ chức. Cô Dung này tôi rành quá. Lai lịch không rõ ràng gì. Cứ nhìn tác phong cũng đủ thấy

Nhờ anh cán bộ tổ chức, chúng ta biết cô gái khốn khổ đó tên là Dung. Lý lịch của cô thực ra thì rõ ràng, gia đình công chức chế độ cũ, cô học hết đại học, biết tiếng Anh, Pháp, từng làm phiên dịch, thư viện, kế toán, đánh máy và dạy học. Còn "tác phong" thì cả cơ quan, ai nhìn cũng thấy. Cô mặc áo dài raglan in nhiều đóa hoa cẩm tú to tướng, đi guốc sabô, vai mang hờ một cái túi sợi dây, tua tua những ren và ở nắp túi có thêu hình một đóa hoa hồng. Thân hình cô gái cân đối, nước da trắng mịn, mái tóc xì tôn ôm lấy khuôn mặt phúc hậu, lại khéo tô điểm bởi mấy nét chì nhỏ rút trên mi mắt và một lần son phớt trên môi, nên phải nói là cô Dung thuộc loại đẹp gái và còn giữ được vẻ đẹp tự nhiên.

Tự tin và lịch sự, cô khẽ gật đầu chào những người cô gặp trên cầu thang và dọc các hành lang dẫn vào phòng thủ trưởng. Mở cửa phòng và khép rất nhẹ, Dung đi thẳng vào chiếc bàn dành cho cô, cạnh phòng thủ trưởng. Hôm ấy như thường lệ thủ trưởng đến rất đúng giờ - và tôi (phải nói là may mắn hơn nhiều người khác) lại hẹn làm việc với thủ trưởng ngay từ giờ đầu. Tôi chứng kiến những giây phút thủ trưởng giao việc cho cô Dung và tôi vô cùng ngạc nhiên nhận thấy ông đã trở thành một con người khác. Mái tóc hớt ngắn, áo sơ mi ngắn tay màu xám tro ủi thẳng nếp và nhất là chiếc cặp đầy áp những giấy tờ của ông bỗng dưng lẹp xẹp. Ông vẫn thường tự nhận là mình nhét đầy cặp, đây là hiện tượng thừa thông tin (trong công tác quản lý, thông tin thừa trở thành tiếng ồn). Thế mà hôm nay, ngay phút đầu, ông đã lấy trong cặp ra một đồng tài liệu to tướng, để sẵn trên bàn

- Chào cô Dung. Ta bắt đầu nhé. Cô sẽ được giao những việc sau đây. Tôi mong rằng việc này không quá khả năng của cô, và cô có thể giúp ích cho tôi trong công việc sự vụ.

Cô thư ký ghi như máy những điều ông dặn bằng cây bút chì nhỏ xíu vào trong cuốn sổ cũng nhỏ xíu. Cô chỉ hỏi lại kỹ những gì không rõ do thủ trưởng nói quá "thừa thông tin" và vô nghĩa (Thủ trưởng có nhược điểm này). Xong cô nhận đồng tài liệu trong cặp của thủ trưởng, chào và ngồi vào ghế.

Công việc của thủ trưởng và tôi kéo dài đến suốt buổi, có kết quả cao nhất từ ngày tôi cộng sự với ông. Tuy nhiên, chúng tôi bị cô thư ký cắt ngang câu chuyện nhiều lần.

Đầu tiên sau khi đã "bốc dỡ" đồng hồ sơ lưu niên trong cặp và trong gần hai mươi học tử của thủ trưởng, cô đến bên chúng tôi, xin phép được có ý kiến:

- Dạ thưa chú, các tài liệu có thể sắp xếp lại thành tám colecxiông, và mỗi colecxiông có thể đánh máy đề mục để dễ tìm, như vậy được không ạ?

- Tốt lắm, cô thông cảm, tôi muốn như thế nhưng không thể nào làm được, thật là lu bu. Công việc này trước đây phải tốn một người đấy. Cô có thể làm việc này trong một tuần, sau đó thì cho văn phòng đánh máy.

- Dạ, đã sắp xếp xong rồi ạ - cô thư ký mỉm cười - Bây giờ xin đề nghị chú cho cháu tạm mượn ở văn phòng chiếc máy chữ tấp-blô, cháu có thể làm luôn, chắc không lâu đâu ạ.

Chúng tôi làm việc trong tiếng máy chữ rào rào của cô thư ký. Nói không quá đáng, cô đánh máy bằng một tay và một mắt. Một mắt còn lại để đọc các hồ sơ và tay thì thu xếp. Âm thanh khẩn trương đó thúc đẩy công việc của chúng tôi nhanh hơn và tạo nên bầu không khí tâm lý mới mẻ khó tả đến nỗi ngoài cửa kính, có mấy người dán mắt nhìn vào. Và hơn thế, có người - anh thư ký công đoàn - mượn cớ hỏi thủ trưởng về một việc không đâu để vào. Kỳ thực anh ta chỉ muốn ngó qua cô thư ký xem mô tê thế nào. Giải lao giữa giờ, tiếng chuông điện reo lên làm tôi giật mình mới biết tiếng máy chữ cũng đã ngưng. Nhưng cô thư ký không mở cửa ra ngoài. Ngoài sân đang tập thể dục giữa giờ, có nhạc đệm, và thông thường, sau những động tác quơ tay chân có phần chiếu lệ thì thiên hạ tranh thủ ngồi lại tán chuyện hồi lâu rồi mới lục tục trở lại làm việc. Riêng ngày hôm nay là đề tài về cô thư ký xinh đẹp. Trong khi đó, trong phòng, cô thư ký đang dùng chiếc khăn tay nhỏ xíu của mình thấm mồ hôi trên trán. Cô lại đến chỗ thủ trưởng:

- Dạ thưa, cháu đề nghị thế này có được không ạ? Đem kệ sách bỏ không ngoài hành lang hồ sơ. Cái telephone còn thừa dây nên đặt ở giữa bàn chú và bàn cháu, để chú không phải nghe những cú điện thoại không cần thiết và cháu cũng không bị phân tán, khi nghe chú trao đổi trong điện thoại.

- Tốt. Sáng mai tôi bảo văn phòng kiêng giúp. Bây giờ lu bu quá. Sáng mai, sáng mai sẽ mượn hai người làm trong một buổi là xong ngay.

- Cám ơn chú! Không cần ạ. Tất cả bàn, kệ trong nhà đều có bánh xe ạ. Cháu tự đẩy được, xong ngay bây giờ

Thủ trưởng chưng hửng. Lần đầu tiên khi về đây công tác, tôi thấy ông đỏ mặt tía tai. Ông liếc nhìn tất cả các chân bàn, kệ tủ trong các góc phòng và sững sốt như vừa phát hiện ra một lục địa mới. Tất cả đều có gắn bánh xe nhỏ, gọn.

- ờ, thế mà lâu nay tôi không biết

Và cô Dung tự đi sắp xếp lại chỗ làm việc. Tôi phụ với cô một tay và hỏi nhỏ: "Sao Dung không tập thể dục với chị em?. Dung nhìn tôi cười hồn nhiên nói: "thưa... ngày mai em sẽ đem quần áo may-dô để tập. Em không quen chịu mồ hôi khi ngồi vào bàn"

Hết giờ giải lao, công việc của cô Dung cũng đã xong. Lại thấy cô ngồi vào bàn. Và trên bàn cô đã có một lá thư mới đến. Cô dùng con dao nhỏ lấy trong sắc, rọc bì thư một cách cẩn trọng sau khi soi lên ánh sáng xem ruột thư nằm về phía nào. Công việc này nhanh đến nỗi, loáng một cái, cô đã đứng bên cạnh chúng tôi (Tôi chưa hề thấy cô ngồi, trừ ở ghế của mình)

- Thưa chú. Hồ sơ này là công văn mới đến, có một công văn khẩn. Còn đây là thư riêng của thủ trưởng, cháu để nguyên không mở. Và đây là sổ ghi địa chỉ và số điện thoại, cháu đã ghi theo mẫu tự a,b,c. Xin chú đặc biệt chú ý, trong cái bì nhỏ này là thư mời họp. Nhưng tốt hơn hết là chú hãy để cháu giữ, cháu sẽ nhắc thủ trưởng trước một ngày hoặc hai ngày, tùy theo tính chất khẩn trương và địa điểm của cuộc họp.

- Rất tốt. Tôi đồng ý. Cô làm rành mạch như vậy thật là đỡ lu bu. Công việc này trước đây tốn một người đấy

Tiếng chuông hết giờ. Tôi hơi mắc cỡ vì mình theo dõi cô thư ký kỹ quá, nhất là tôi tính được cả đây là lần thứ nhất và duy nhất cô vào toilet, suốt buổi không thấy cô ngáp, đọc báo "giết thì giờ". Cô cũng không hành động thừa, gãi vào da hoặc cho ngón tay vào lỗ mũi trừ một tiếng ho rất khẽ dấu trong chiếc mùi xoa, khi đứng gần thủ trưởng.

Mấy hôm sau nữa, sự xuất hiện của cô thư ký góp phần làm cho công việc của cơ quan thêm sôi nổi. Nhưng, cũng có nhiều lời bàn tán, nhất là những người chỉ thích sống với cái gì đã thành công thức và phải kể đến những người hay ngồi lê mách lẻo. Đã có lời mỉa mai từ miệng những cô thư ký của văn phòng "Tao mà đẹp, mấy lì chưa chồng, nhất định tao làm thư ký riêng, hết xẩy!". Anh thư ký công đoàn thì e ngại: "Thủ trưởng làm việc coi thường xuyên nguyên tắc kiểu này, quần chúng phản ứng là phải". Còn anh tổ chức thì than phiền: "Nguyên tắc, làm gì cấp đó có thư ký riêng. Phải coi lại điểm này. Nếu cấp trên chấp thuận đi nữa, thì cũng phải coi lại tiêu chuẩn chính trị, đạo đức, tư cách cái đã".

Tuy nói thế chứ không ai kết luận việc xuất hiện của cô thư ký riêng là "có hại gì cho hòa bình thế giới". Điều lạ là cán bộ đến làm việc với thủ trưởng nhiều hơn, nghiêm túc hơn và không có cà kê dài dòng. Ai cũng muốn tỏ cho cô thư ký biết là ta đây thừa sức để làm một việc có khoa học. Còn thủ trưởng thì phẩn chấn hẳn lên. Ông tâm sự "Mình đỡ lu bu rồi. Trước đây có một tổ cán bộ nghiên cứu, nhưng chỉ làm cho công việc sự vụ nặng nề thêm. Mình không cần "quân sự", chỉ cần người làm sự vụ giỏi. Trong cơ chế chúng ta quá nhiều người nói giỏi, góp ý giỏi nhưng không siêng làm việc, không có kỹ năng nghề nghiệp. Thực ra, bước đầu ở cơ quan này không phải là không có những người như cô Dung nhưng khi người ta "tiến bộ" lên, vào biên chế thì..." Ông nói tới đây thì ngưng lại rồi chuyển sang ý khác. "Cô bé này bắt mình làm việc chỉ từ suốt tám tiếng, nhưng được việc hơn, ngày nào xong giờ ấy, không phải nơm nớp lo sợ quên nhớ gì nữa. Mình tự thấy có năng suất hơn. Mình ngủ rất yên giấc vì thần kinh không bị căng thẳng quá mức, hoạt động cơ bắp hồi phục nhanh hơn. Sắp lên cân rồi đấy!"

Tôi đi công tác xa sáu tháng mới trở về cơ qua, việc đầu tiên của tôi là lên phòng thủ trưởng, và tiện dịp để thăm cô thư ký. Tôi chờ đợi những chuyện thần kỳ hơn sáu tháng trước. Nhưng, chỉ mới bước vào phòng, tôi đã hết sức ngạc nhiên: Cô thư ký vẫn ngồi vào bàn của mình, nhưng để móc áo len. Cô xoay ngược chiếc ghế, quay lưng với bàn viết để được đối diện với cô bạn đang cùng cô tán gẫu. Cuộn chỉ nằm chổng chơ trên chiếc bàn đầy bụi bặm. Cô đang kể chuyện gì chắc là vui lắm với cô thư ký đánh máy ở văn phòng. Cô cũng đã đổi cách phục sức: áo may-ô quần jean bạc màu, lệt bệt đôi dép nhựa, còn tóc thì buộc đuôi ngựa. Cô chào khách cũng khác, làm om sòm cả gian phòng vì một chuyện không đâu.

- ô ông anh, ông anh về hồi nào đấy, có quà cho em đưa đưa nào

Tôi bị đột ngột đến sững sốt, giống như vừa phát hiện ra một quái tinh đang lao với vận tốc kinh hồn vào trái đất.

Còn thủ trưởng thì, đã quá giờ làm việc, vẫn chưa ngồi vào bàn. Ông đang một mình ở bộ sa-lông tiếp khách, ngổn ngang ăm tách trà, gạt tàn thuốc lá cấu bẩn. Thủ trưởng đang cau có, có vẻ lu bu chuyện gì, nét mặt ông nhăn nhoe so với cách đây sáu tháng xem chừng ông đã già thêm năm tuổi nữa. Dáng người ông khắc khổ và teo lại. Điều này ngược lại hoàn toàn với chiếc cặp da căng phòng của ông, rất giống chiếc cặp sáu tháng trước đây.

Thủ trưởng quên không bắt tay tôi, lại nhắc tôi ngày mai có cuộc họp thường lệ ở cơ quan. Điều này làm tôi nhận ra là ông đã quên khuấy việc tôi đã đi công tác vắng cơ quan suốt sáu tháng trời (chuyến công tác mà ông bàn rất sôi nổi). còn cô thư ký, sau cái phút mừng rỡ, cô vẫn mãi miết với que đan và câu chuyện gẫu, cô quên mất nhiệm vụ mà trước kia cô đã làm: nhắc thủ trưởng về nguyên do sự có mặt của tôi.

Nhưng cuối cùng thì thủ trưởng cũng nhận ra sự việc. Ông lúng túng và buồn bã nhìn tôi. Ông báo cho tôi biết rằng ông đã đệ đơn xin về hưu vì thần kinh quá căng thẳng, kém trí nhớ, lu bu và mất ngủ thường xuyên.

Tôi thắc mắc dữ dội về sự tái xuất hiện cái không khí lỏng công, lãnh đạm quen thuộc và chán ngấy của cơ quan, nhất là sự "nhập thân" quá ư mau lẹ của cô thư ký. Nhưng về thắc mắc sau cùng này, nhờ sự tiết lộ của anh thư ký công đoàn, tôi đã tạm cho đó là căn nguyên: Cô Dung đã được vào biên chế vì đã làm việc tốt. Anh thư ký công đoàn tỏ ra cực kỳ hào hứng: "Trường hợp độc đáo, làm việc sáu tháng, được xếp lương năm mươi hai đồng, bỏ đấy, so với một trăm đồng lương hợp đồng trước đây thì cô ta vẫn lợi cái khoản tiêu chuẩn cung cấp nhu yếu phẩm". Còn một nguyên do nữa, điều này anh cán bộ tổ chức "nói riêng" với tôi: "Thủ trưởng đâu có tiêu chuẩn thư ký riêng. Giải quyết như vậy là cứu ông ấy khỏi sai về nguyên tắc".

Sáu tháng sau nữa, tôi chứng kiến cuộc lễ kết nạp cô thư ký vào đoàn thanh niên. Kỳ lạ thay, tôi chẳng hề xúc động về việc này, mặc dù, trước đây tôi cũng là cán bộ đoàn sôi nổi. Vì lễ đơn giản, tôi thích cô Dung thư ký xinh đẹp mà tôi gặp lần đầu trở thành đoàn viên hơn là một cô Dung vô tích sự, bị đồng hóa trong cơ chế trì trệ, một cá tính nhạt nhòa như hiện giờ.

Rồi tôi xin chuyển đến một cơ quan khác. Từ bấy đến nay đã mười năm. Thời bao cấp chấm dứt sau đó sáu năm. Thời đổi mới diễn ra cũng đã hơn mười năm. Những ngày sống và làm việc đầy lửa nhiệt tình trong thời đổi mới làm tôi nhớ tới Dung. Cô thư ký xinh đẹp ngày nào có được hồi sinh trong đổi mới, hay là cô đã vĩnh viễn đi vào thời quá khứ. Tôi tin Dung, cô thư ký xinh đẹp năm xưa đã trở lại với chính mình. Đúng thế không, Dung?

